

N. Lubik-Reczek, *Partycypacja i edukacja obywatelska młodego pokolenia. Rozważania na tle doświadczeń polskich debat oksfordzkich*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2024.

Publikacja będąca przedmiotem recenzji stanowi podsumowanie badań przeprowadzonych przez dr hab. Nataszę Lubik-Reczek z Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że wybrany temat badań, choć aktualny, nie był wcześniej przedmiotem pogłębionych analiz, a niniejsza pozycja jest pierwszą publikacją, która omawia wskazane zagadnienie. Dotychczasowa nieliczna polska literatura przedmiotu skupiała się głównie na wybranych aspektach teoretycznych. Tymczasem w recenzowanej książce, zjawisko zostało omówione nie tylko od strony refleksji teoretycznej zjawiska, lecz jako pierwsza zawiera wyniki przeprowadzonych badań empirycznych, w ramach których zbadano wpływ dyskusji w formie debaty oksfordzkiej na kształtowanie partycypacji i na edukację obywatelską młodego pokolenia. O wzroście tytułowej partycypacji ludzi młodych w sferze publicznej świadczy uczestnictwo w protestach i demonstracjach, angażowanie się w działalność różnego rodzaju stowarzyszeń, rad młodzieżowych czy młodzieżówek partyjnych, a przede wszystkim zainteresowanie udziałem w takim formacie dyskusji jak debata oksfordzka. Stanowi to efekt wielu przemian społecznych, w tym także ewolucji samej demokracji i jej postrzegania przez młodych. Pomimo, że w ostatnich latach obserwowany jest wyraźny wzrost aspiracji młodego pokolenia do udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym, to jednak brak było tak szeroko zakrojonych badań, w tym zakresie. Za Autorką należy zauważyć, że w ramach dotychczasowych analiz brakuje ciągłości, co utrudnia formułowanie wniosków dla większej perspektywy czasowej. Tym samym publikacja dr hab. Nataszy Lubik-Reczek bez wątpienia uzupełniła istotną lukę badawczą.

Licząca 358 stron publikacja autorstwa Nataszy Lubik-Reczek ukazała się nakładem Wydawnictwa Naukowego Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 2024 roku, zarówno w wersji drukowanej, jak i elektronicznej w otwartym dostępie (*open access*). Warto nadmienić, że wersja online została dostosowana do właściwych sobie nośników, m.in. poprzez pozostawienie działających hiperłączy do źródeł elektronicznych do poszczególnych fragmentów pracy. Na szczególne uznanie zasługuje redakcyjna i techniczna oprawa publikacji, która nadaje jej rzadko spotykanej w pracach naukowych estetyki i „przyjazności” dla oka czytelnika. Podobnie sposób prezentowania przez Autorkę wyników badań, gdzie oprócz klasycznej formy tekstowej, książkę opatrzono licznymi kolorowymi schematami, wykresami oraz tabelami, które ułatwiają zrozumienie i przyswojenie zawartych w niej wyników badań czyniąc przez to pozycję przystępną nawet dla tych odbiorców, którzy nie są zaznajomieni z tematem.

Publikacja składa się ze wstępu, 6 rozdziałów i wniosków, a została oparta o klasyczną strukturę dla prac prezentujących wyniki badań empirycznych, tj. wprowadzenie, metody, rezultaty i dyskusja.

Pierwsze cztery rozdziały teoretyczne stanowią obszerne wprowadzenie do przedmiotu przeprowadzonych badań. W rozdziale pierwszym zatytułowanym jako *Partycypacja obywatelska w ujęciu teoretycznym* zostały omówione różne ujęcia partycypacji (partycypacja społeczna, partycypacja obywatelska, partycypacja polityczna) i jej typologie w kontekście wpływu partycypacji na funkcjonowanie demokracji w wybranych modelach. Ukazuje to różnorodność możliwych form i stopnia zaangażowania obywateli, co zaprezentowano na tzw.

drabinach partycypacji w koncepcjach Sherry R. Arnsteina (s. 48–53) czy Rogera A. Harta (s. 54–57).

W drugim rozdziale autorka kontynuuje operacjonalizację pojęć: młodzież, młode pokolenie etc. Kolejno omawia cechy i postawy osób przynależących do pokolenia boomerów, pokolenia X, pokolenia Y, pokolenia Z oraz najmłodszego pokolenie Alfa w kontekście ich zaangażowania i uczestnictwa życiu politycznym, ukazując w ten sposób ewolucję poziomu partycypacji młodych. Rozdział wieńczy analiza polityki młodzieżowej oraz czynników ją kształtujących, zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim.

Trzeci rozdział stanowi kontynuację aspektów definicyjnych, tym razem wokół pojęć „aktywność obywatelska” i „edukacja obywatelska”, co zostało zezemplifikowane na przykładzie grupowych aktywności obywateli w ramach stowarzyszeń i fundacji. Następnie Autorka skupiła się na problematyce edukacji obywatelskiej młodego pokolenia w formie zinstytucjonalizowanej jako przedmiotu szkolnego, zestawiając ze sobą praktykę wybranych państw Europy. Kolejno analizie poddano czynniki kształtujące aktywność obywatelską młodego pokolenia.

Czwarty, a zarazem ostatni rozdział teoretyczny, poświęcony jest omówieniu dyskusji w formule debaty oksfordzkiej oraz jej wpływu na aktywność i edukację obywatelską młodego pokolenia. Przy tym Autorka zwraca uwagę na rolę szkoły w kształtowaniu postaw obywatelskich, tzn. na możliwość wprowadzania debaty oksfordzkiej jako narzędzia w procesie edukacji obywatelskiej, czy także jako środka do szlifowania umiejętności miękkich przez uczniów.

W piątym rozdziale omówiono zastosowaną metodologię badawczą, a także wskazano na hipotezy i pytania badawcze. Główna hipoteza badawcza brzmi: *Postawy i opinie młodego pokolenia na temat narzędzia, jakim są debaty oksfordzkie, oraz jego wykorzystania różnią się w zależności od demograficznych cech osób badanych* (s. 199). Kolejno sformułowano sześć hipotez pomocniczych w oparciu o przyjęte zmienne demograficzne, które wedle przewidywań mają różnicować stosunek do debat oksfordzkich. Ponadto odniesiono się do użytych metod analizy statystycznej w części empirycznej oraz scharakteryzowano grupę respondentów poddanych ankietyzacji.

W szóstym rozdziale zaprezentowano analizę wyników badań ankietowych dotyczących wpływu dyskusji w formacie debat oksfordzkich na kształtowanie i rozwój postaw obywatelskich młodych ludzi w Polsce. W badaniu ankietowym przyjęto następujące zmienne demograficzne: płeć, wiek, poziom edukacji, miejsce zamieszkania, region zamieszkania. W szczególności w tym rozdziale należy podkreślić przystępny sposób zaprezentowania wyników badań, tj. w formie starannie oraz estetycznie sporządzonych tabel i wykresów.

W ostatniej części pracy Autorka odpowiada na postawione pytanie badawcze oraz weryfikuje postawione przez siebie hipotezy badawcze. Główna hipoteza badawcza została zweryfikowana pozytywnie. Choć jak zauważa sama Autorka, główna hipoteza badawcza jest ogólna, więc trafne okazało się jej doprecyzowanie poprzez sformułowanie hipotez szczegółowych w oparciu o zmienne demograficzne (s. 315). Badania wykazały, że „do zmiennych demograficznych istotnie różnicujących opinie na temat debat oksfordzkich, zaliczyć należy takie zmienne jak: płeć, wiek, poziom edukacji i region zamieszkania. Zmienną nieróżnicującą tychże opinii, jak słusznie przyjęto okazało się miejsce zamieszkania” (s. 315).

Warto zwrócić uwagę, że w publikacji oprócz oryginalnych badań własnych, przywołano liczne źródła pierwotne, m.in. akty prawne, statuty, strategie raporty, programy oraz zasoby internetowe. Natomiast wykorzystana bogata literatura przedmiotu czy opracowania, zarówno polskie, jak i zagraniczne pozwoliły Autorce dokonać syntezy dotychczasowych ustaleń w tym zakresie oraz przedstawić w perspektywie głównego tematu pracy, tj. partycypacji politycznej młodego pokolenia.

Książka bez wątpienia stanowi cenne źródło informacji na temat aktywności i edukacji obywatelskiej młodego pokolenia oraz możliwości jakie stwarza wykorzystanie w tym procesie narzędzia, jakim jest debata oksfordzka. Wyniki pionierskich badań z pewnością posłużą jako in-

spiracja do dalszych dociekań naukowych, jak i stanowią podstawę do opracowania programów wychowawczych czy programów nauczania w szkole, w szczególności w misji kształtowania postaw obywatelskich oraz socjalizacji młodego pokolenia. Zaś osobom zaangażowanym w organizację czy czynnie uczestniczącym w debatach oksfordzkich pozwoli lepiej zrozumieć determinanty aktywności i oczekiwania uczestników.

Emil Plewa

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0000-0001-5303-4843

Bibliografia

Lubik-Reczek N., *Partycypacja i edukacja obywatelska młodego pokolenia. Rozważania na tle doświadczeń polskich debat oksfordzkich*, Poznań 2024.

Author Contributions

Conceptualization (Konceptualizacja): Emil Plewa

Data curation (Zestawienie danych): Emil Plewa

Formal analysis (Analiza formalna): Emil Plewa

Writing – original draft (Piśmiennictwo – oryginalny projekt): Emil Plewa

Writing – review & editing (Piśmiennictwo – sprawdzenie i edytowanie): Emil Plewa

Competing interests: The author have declared that no competing interests exist

(Sprzeczne interesy: Autor oświadczył, że nie istnieją żadne sprzeczne interesy)